

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501 ☎: 06-1/441-6502
✉: titkarsag@repate.hu
🌐: www.repate.hu

Ügyszám: FRP/492/2014/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

240/2015. (VI. 25.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **panaszos¹** 2014. augusztus 4-én előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2015. június 25-én megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

1) A panaszos 2014. augusztus 4-én terjesztett elő panaszt, amelyben előadta, hogy:

2014. július 25-én este az A.-nál a metróállomás aluljárójában végrehajtott ellenőrzés során kiderült, hogy a panaszos unokaöccsének bérletén az érvényességi idő hamis. A rendőröket hívták a BKV ellenőrök és a panaszos ezen előzmények után érkezett az unokaöccséhez a helyszínre, de itt a panaszos bérletéről is kiderült, hogy hamis.

A rendőrök azt a tájékoztatást adták, hogy tanúként akarják kihallgatni őket, és fáradjanak velük, maximum 1 órát vesz igénybe ez a procedúra. A panaszos sérelmezi, hogy ehhez képest előállították, majd gyanúsítottként hallgatták ki, és közel 7 óráig tartották fogva. Nem történt más eljárási cselekmény csak a kihallgatás. A panaszos még a rendőrök hangnemét is sérelmezi. A hamis bérlet készítőjét a panaszos lakóhelye szerinti rendőrség közben elfogta.

¹ Az Rtv. 93/A. §. (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük

2) A panaszos 2014. augusztus 26-ai panasz kiegészítésében előadta, hogy:

Miután kiderült, hogy a havi bérletük hamis, amiről nem volt tudomásuk, a (...) kerületi rendőr urak mondták, hogy be kell menniük kihallgatásra, mint tanúk. A panaszos közölte velük, hogy nem tud akkor bemenni, mivel otthon a schyzofrén beteg férje volt az 5 éves kislányával, ez a betegség pedig kiszámíthatatlan, de közölte velük, hogy reggel vagy bármikor be tud jönni a rendőrkapitányságra vallomást tenni, mivel akkor már este 20.00 óra volt.

A rendőr urak azt mondták, hogy muszáj bemenniük, de kiküldenek valakit a kislányhoz és maximum 1 óra hosszát tart az egész kihallgatás. Akkor kicsit a panaszos megnyugodott és bement velük az őrsre. Miután bementek, 2 óra várakozás után bevitték a panaszost egy helységbe, ahol egy rendőrnő előtt pucérra kellett vetkőzni, minden ruháját átnézte, elvették a panaszostól mindent, amit visszakapott 7 óra bent lét után. A panaszost bezárták egy helységbe, ahol a foglár azt mondta, ha kussolnak, akkor szól az érdekükben, ha nem akkor bent lesznek reggelig.

Nem voltak a panaszosnál a gyógyszerei, amire szintén felhívta a figyelmüket, mivel a panaszos depressziós beteg és gond van a vérnyomásával is. A panaszos kért ügyvédet a Sz. konzulátusról, mivel a panaszos szlovák állampolgár, de a szemébe nevettek és annyit mondtak majd jön. Persze nem hívtak senkit. A foglár kimondottan gúnyosan, undokul beszélt velük, letegezte őket és mindig azt mondta, hogy kussoljanak és akkor nem lesz baj, feküdjenek le egy földre lerakott koszos szivacsra és aludjanak, mert minimum 5 óra a várakozási idő, amit szintén durván, letegezve mondott.

Körülbelül 6 óra elteltével elvitték a panaszost kihallgatásra, ami nagyjából maximum 20 percig tartott, mert a nyomozó urat sem igazán az érdekelte, hogy mi és hogy történt, még az illető úriember nevét sem kérdezte meg, akitől a bérletet vette a panaszos. A panaszos maga mondta neki a nevet és tájékoztatta, hogy meg van a telefonszáma is, de nem kérte.

Miután 7 óra hossza bent lét után kiengedték a panaszost, kb. éjszaka 3 órakor a foglár meg kérdezte kér-e a panaszos reggelit és miért morcos a panaszos, talán nem tetszett a vendégszeretetük? Másnap a panaszos felhívta a 18-ik kerületi körzeti meg bízott rendőr urat, elmondta neki mi történt és ezek után a panaszos segített a rendőrségnek elfogni a bérlethamisító urat.

II.

A Testület az ügy érdemi vizsgálata, a tényállás alaposabb megismerése érdekében felvilágosítást kért az Országos Rendőr-főkapitányság Ellenőrzési Szolgálatán keresztül az ügyben illetékes rendőrkapitányságtól, valamint megküldeni kérte az ügygel kapcsolatos rendőrségi dokumentumokat és konkrét kérdésekkel kapcsolatban a rendőrség álláspontját.

1) Gy. P. r. alezredes a sérelmezett intézkedésről készült összefoglaló jelentése szerint:

A rendelkezésre álló dokumentációk alapján (29022/83869/2014.id.) a panaszossal szemben személyes szabadságot korlátozó intézkedésre került sor az Rtv. 33. §. (1) bekezdés a) pontja alapján, tekintettel arra, hogy a panaszos hamis bérlettel kívánta igénybe venni a BKK szolgáltatását.

A rendelkezésre álló személyes szabadságot korlátozó jelentés alapján a panaszossal az intézkedő rendőrök közölték, hogy az általa elkövetett bűncselekmény tényét, ezt követően a

helyszínen elfogására került sor. Továbbá tájékoztatta az intézkedő rendőr a panaszost a panasztételi jogáról, mellyel nem kívánt élni.

A rendelkezésre álló személyes szabadságot korlátozó jelentés alapján megállapítást nyert, hogy a panaszossal közölték az általa elkövetett bűncselekmény tényét, illetve a panasztételi jogáról. A rendelkezésre álló nyilvántartások szerint nevezett személy előállítására 2014. július 25-én 20.00 órától 2014. július 26. 01 óra 45 percig tartott. A hamis bérlet lefoglalására 2014. július 26-án 01 óra 50 perckor került sor. Az egyéb eljárási cselekmények időpontjait nem állt Gy. P. r. alez. módjában megállapítani, tekintettel arra, hogy a fenti ügy hatáskör és illetékesség végett áttételre került a BRFK (...) kerületi Rendőrkapitányságára.

Az intézkedő rendőrök hangnemét és bánásmódját szintén nem állt Gy. P. r. alez. módjában jellemezni, tekintettel arra, hogy őket az ügygel kapcsolatosan nyilatkoztatni nem tudta. A személyes szabadságot korlátozó intézkedésben nem került rögzítésre, hogy a panaszos tájékoztatta volna az intézkedő rendőröket arról, hogy a skizofrén beteg férje vigyáz a kislányukra.

A kivizsgálás alapján megállapítást nyert, hogy a BRFK (...) kerületi Rendőrkapitányság előállító helyiségében a panaszossal szemben az Rtv. 31. §-a alapján részletes ruházat átvizsgálásra került sor, a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett. A részletes ruházat átvizsgálást az Rtv. 31. §. (2) bekezdése alapján az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezte.

A panaszos az előállító helyiségben történő elhelyezésekor a rendkívüli őrnök nem jelezte, hogy gyógyszerre lenne szüksége. A fenti tényt támasztja alá az „előállított/elővezetett személy előállító helyiségben történő elhelyezésekor a szóbeli tájékoztatás megtörténtéről hozzátartozó, egyéb személy értesítéséről és az írásos tájékoztató átvételéről „szóló nyilatkozat 6. pontja („Egészségügyi állapotból adódó különleges étkezési vagy egyéb igények”).

A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítást nyert, hogy a panaszos nem kérte sem hozzátartozó, sem egyéb személy kiértesítését, a fenti tényt támasztja alá az „előállított/elővezetett személy előállító helyiségben történő elhelyezésekor a szóbeli tájékoztatás megtörténtéről, hozzátartozó, egyéb személy értesítéséről és az írásos tájékoztató átvételéről „szóló nyilatkozat 9. pontja.

A kivizsgálás során megállapítást nyert, hogy a panaszos a BRFK (...) kerületi Rendőrkapitányság alternatív előállító helyiségében került elhelyezésre, ahol a panaszos által említett szivacs mellett rögzített pad is el van helyezve, így azt is igénybe vehette volna. A kivizsgálás során megállapítást nyert, hogy a panaszossal szemben a 01080/5440/20104.bü. számon büntetőeljárás megindítására került sor, mely hatáskör és illetékesség végett áttételre került a BRFK (...) kerületi Rendőrkapitányságára.

2) Az elfogás végrehajtásáról, G. Cs. r. ftörm. és P. Á. r. ftörm. 2014. július 25-én készített jelentése szerint:

Az intézkedés idején közterületi járőrszolgálatot láttak el a BRFK. (...) kerületi Rendőrkapitányság illetékességi területén a Készenléti Rendőrség állományából J. hívónévvel.

Szolgálatuk ellátása során, a fenti napon 20.00 órakor Budapest A. metró kijáratánál odalépett hozzájuk A. Z. szolgálatban lévő BKV ellenőr, és segítséget kért mivel elmondása szerint két személy hamisított B. bérletekkel próbált meg részt venni a közlekedésben.

A helyszínen A. Z. elmondta, hogy ugyanezen a napon korábban 18.05 órakor ugyanezek a személyek igénybe szerették volna venni az M2- es számú metró közlekedést, de az ellenőrök észlelték, hogy egyikük, a panaszos társaságában lévő P. A. által felmutatott 266420873 számú általános havi B. bérlet nem valódi, azon a feltüntetett bélyegzőn jogosulatlan beavatkozás, úgynevezett "kimosás" jelei észlelhetőek, mivel a harántcsíkos biztonsági jelek szemmel jól látható módon ki vannak kopva, valamint anyagában is eltér a valóditól, mivel annak Július hónaptól hőpapíros nyomtatványnak kell lennie, a felmutatott bérlet viszont egy anyagában korábbi kiadású volt. A. Z. a fent említett bérletszelvényt az M2/2/01480 számú utazási szelvény bevonására szolgáló okmány bevonó ellenében P. A-tól elvette, és a szükséges intézkedéseket megtette.

A helyszínen jelen volt még T. T. bizt. őrszolgálat vezető, aki A. Z-vel egybehangzó véleményt mondott el a fenti bérletekről.

Ezt követően fenti napon 19.50 óra körüli időpontban a panaszos és P. A. ismét igénybe szerették volna venni az M2-es metró utazás céljából a Budapest. A. metró bejáratnál a panaszos által felmutatott 266825203 számú általános havi bérlettel. A. Z. elmondta, hogy ez utóbbi bérlet ugyanazokkal a hamisításra utaló jegyekkel rendelkezik, mint a P. A-tól korábban elvett bérlet. E tény felfedve a két elkövető ekkor már nem volt hajlandó együtt működni. Ezt követően fordult A. Z. BKV ellenőr a rendőrökhöz segítségért.

A fent nevezett elkövetők a rendőri intézkedésnek alá vetették magukat. Személyazonosságukat, hitelt érdemlően igazolni tudták, amely alapján ellenőrizték a körözési rendszerben, melyben nem szerepeltek. Kérdésre a panaszos elmondta, hogy a szóban forgó bérletszelvényekhez az interneten keresztül jutottak hozzá, majd egy előre megbeszélt helyszínen és időpontba került átvételre a sor, amely alkalmával a 2 db. bérletszelvényt melyeknek értéke egyenként 9500 Ft. a találkozó alkalmával egy ismeretlen személyazonosságú férfitől darabonként 6000 Ft. ellenértékben vette át. Elmondta továbbá, hogy a bérleteket árusító személy telefonszáma a mobiltelefonjában van, viszont azt nem tartja magánál.

A fenti személyekkel közölték az általuk elkövetett bűncselekmény tényét majd a helyszínen elfogták őket. Ezt követően előzetes ruházatátvizsgálat követően a személyeket 20.20 órakor sérülés és panasz mentesen előállították a Budapest. (...) kerületi Rk- ra ahol a panaszos az előállító helységben 21.45 órakor elhelyezésre került.

A panaszost tájékoztatták az intézkedéssel szembeni panasztételi jogáról mellyel nem kívánt élni. Az intézkedésről kamerafelvétel nem készült. A védelemhez való jog gyakorlására vonatkozó szóbeli közlés a 23/2003. (VI.24.) BM-IM együttes rendelet 4. §. (4) bek.-e alapján 2014.07.25 nap 20:05 perckor megtörtént. Az Rtv. 33.§ (4) bekezdés alapján az előállítás okáról a tájékoztató kiadásra került. Az Rtv. 33.§ (4) bekezdés alapján az előállítás idejéről szóló igazolás kiadásra került. Az előállító egységben történő elhelyezéssel kapcsolatban a 19/1995. (XII.13) BM. rendelet 2.§. (8), (9) bekezdései, a 19/1996. ORFK utasítás 36/A § alapján jogairól és kötelezettségeiről szóló írásos tájékoztatást megkapta. A panaszos ellen, az általa elkövetett cselekmény miatt büntető feljelentést tettek.

3) Az előállításról készült parancsnoki vélemény és kivizsgálás megvizsgálta rendőri intézkedést, amiben megállapításra került, hogy az intézkedés jogszerű, szakszerű és arányos volt.

4) Az előállításról készült nyilatkozat szerint a panaszosnak folyamatos kezelést, orvosi felügyeletet igénylő betegsége, fertőző betegsége nincs, sérülése az előállítás során nem keletkezett, panasza az előállítással kapcsolatban nincs, egészségügyi okokból adódó különleges étkezési vagy egyéb igénye nincs, vallásgyakorláshoz kapcsolódó különleges igénye nincs, dohányzik, hozzátartozó, egyéb személy kiértesítését nem kéri valamint a jogairól-kötelezettségeiről és jogorvoslati lehetőségeiről történő tájékoztatást megkapta valamint a tájékoztatókat átvette. Az előállítás kezdete 2014. július 25. 20 óra, vége 2014. július 26. 1 óra 45 perc.

5) A panaszos előállításáról szóló igazolás szerint az előállítás időtartama alatt sérülése, panasza nem keletkezett. Az előállítás 2014. július 25-én 20 órától 2014. július 26. 1 óra 45 percig tartott. Az igazolás szerint D. N. r. fhngy. volt a panaszos fogva tartásáért felelős személy.

6) A panaszos bérletének lefoglalásáról készült jegyzőkönyv részletes ismertetésétől a Testület jelen állásfoglalás III. rész 1) pontjában foglaltak okán eltekint. A panaszjelzés szempontjából jelentős tény, hogy a lefoglalás 2014. július 26. 1 óra 50 perc és 1 óra 53 perc között történt, a Budapest (...) kerületi Rendőrkapitányságán.

7) A panaszos előállítása során a letéti tárgyakról felvett jegyzőkönyv részletes ismertetésétől a Testület eltekint, mivel nincs jelentősége a panaszjelzés szempontjából.

III.

1) A Testület a panaszjelzésben mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy mely panaszosi sérelmek kivizsgálásra terjed ki a hatásköre.

a) A Testület eljárását a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv). a IX. Fejezetében, Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában, a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”. Az idézett rendelkezés értelmében a Testület hatáskörébe kizárólag azon rendőri intézkedések és mulasztások vizsgálata tartozik, melyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

– a rendőri tevékenység általános elveinek és szabályainak érvényesülése (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség stb.),
– a rendőri intézkedések vagy azok elmulasztása (különösen: igazoltatás, ruházatcsomagjarmű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, közlekedésrendészeti intézkedés stb.),
– a kényszerítő eszközök törvényes alkalmazása (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás stb.) tekintetében van hatásköre eljárni és az adott intézkedést, cselekményt, vagy mulasztást vizsgálni abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

A fenti hatásköri rendelkezések alapján kijelenthető, hogy a Testület csak azon rendőri magatartások felülvizsgálatát végezheti el, amelyeket az Rtv. a IV.–VI. fejezeteiben szabályoz, nem veheti át azonban a nyomozóhatóság szerepét, így nem rendelkezik felhatalmazással annak megállapítására, hogy a panaszos a rendőri intézkedést megelőzően követett-e el bűncselekményt. Mindebből kifolyólag a fenti hatásköri rendelkezés alapján a Testület a rendőrség nyomozóhatóságként történő fellépését nem minősítheti, afölött semmiféle kontrollt, felügyeletet nem gyakorol. Nem vizsgálhatja, hogy a panaszos követett-e el bűncselekményt, indokolt volt-e vele szemben a büntetőeljárás megindítása.

A fenti rendelkezés értelmében a Testületnek nem terjed ki hatásköre olyan kérdések vizsgálatára, amely a rendőrség azon intézkedésével vagy mulasztásával kapcsolatosak, amelyet egy büntetőeljárás során nyomozó hatóságként eljárva végez. Az ilyen jellegű panaszokra a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 195-199. §-ai biztosítják a megfelelő jogorvoslatot.

A Testület a büntetőeljárással kapcsolatos panaszok tekintetében hatáskörének hiányát volt kénytelen megállapítani.

b) A panaszos panaszbejelentéséről felvett jegyzőkönyvben unokaöccsével szembeni intézkedésről is beszámolt, valamint mellékelte az unokaöccse előállításáról szóló igazolást, illetve leltár jegyzőkönyvet.

Ezzel kapcsolatban a Testület megállapította, hogy az Rtv. 92. §-ának (1) és (2) bekezdése szerint mindenki csak olyan intézkedés vagy intézkedés elmulasztása miatt fordulhat a Testülethez panasszal, amely az ő saját jogát vagy jogos érdekét érintette. Ugyanezen törvényhely (3) bekezdése értelmében azonban a panasz meghatalmazott útján is előterjeszhető.

A Testület által lefolytatott panaszeljáráásban a panaszos – akinek jogát, jogos érdekét az ügy érinti - az ügy ura, az ő akaratnyilatkozata a panasz eljárás megindítására vonatkozóan nélkülözhetetlen eleme a panasz eljárásnak. A Testület hivatalból, észlelés alapján nem folytat vizsgálatot. A panaszos személyesen, vagy meghatalmazott útján tehet panaszt.

Jelen ügyben a panaszos nem bocsátott a Testület rendelkezésére olyan meghatalmazást, amelyben a panaszos unokaöccse meghatalmazta volna a panaszost a panasz eljárás megindítására, valamint a panaszos unokaöccse maga sem tett panaszt az ügy alapjául szolgáló intézkedéssel összefüggésben.

Mindezek alapján a panaszos unokaöccsével szemben fogantatosított rendőri intézkedés összefüggésében a Testület hatásköre hiányát volt kénytelen megállapítani.

A Testület a panaszbeadvány és a rendőrségtől kapott felvilágosítás alapján – figyelemmel a panaszolt intézkedés idején hatályos Rtv. és a 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) rendelkezéseire – a panaszos kifogásaival összefüggésben az alábbi megállapításokra jutott.

A vizsgálat során a Testület megállapította, hogy a rendőri intézkedés érintette a panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye II. cikkében foglalt emberi méltósághoz, IV. cikkében foglalt személyi szabadsághoz valamint a XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogát, az alábbiak szerint.

2) A Testület vizsgálta a rendőrök intézkedési kötelezettségét és az alábbi megállapításokra jutott.

Az Rtv. 13. §-a szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

A Szolgálati Szabályzat 8-9.§-a az Rtv. előírásait a következőkkel egészíti ki. A rendőr az általa észlelt vagy tudomására jutott és hivatalból üldözendő bűncselekményről - ha az elkövető ismert, annak megjelölésével - feljelentést tesz, vagy ha a nyomozó hatóság tagja, úgy hivatalból megteszi a szükséges intézkedéseket a büntetőeljárás megindítása érdekében. A rendőr a magánindítványra büntethető bűncselekmény észlelése esetén a feljelentés megtételére jogosult kérésére megadja a szükséges felvilágosítást. Ha a szándékos bűncselekmény elkövetésének helyszínén tetten ért vagy a menekülő elkövető elfogására nincs mód, a rendőr haladéktalanul intézkedik az elfogás és - szükség esetén - a helyszín biztosítása iránt.

A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 345. § Aki jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú magánokiratot felhasznál, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Testület ezen a ponton szükségesnek tartja felhívni a figyelmet töretlen gyakorlatára, miszerint ha a rendőri fellépés mögöttes jogalapjaként a rendőrség egy Rtv.-n kívüli jogszabályban meghatározott tényállás tekintetében fennálló gyanúokra (pl. bűncselekmény vagy szabálysértés gyanújára) hivatkozik, a Testület – a kérdéses cselekményért egyébként fennálló szabálysértési vagy büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalás nélkül – vizsgálja, hogy az adott esetben fennállt-e olyan fokú gyanú, amely elégséges jogalapot szolgáltatott az intézkedéssel megvalósult jogkorlátozásra. Amennyiben a Testület ezt a vizsgálatot nem végezné el, a jogkorlátozás érdemi kontrollja kiüresedne, illetve elmaradna, és ezzel sérülne az érintett panaszhoz való alkotmányos joga.

A panaszos és a rendőrség egybehangzó előadása alapján megállapítható, hogy a panaszos unokaöccse miatt érkezett a helyszínre, ahol kiderült, hogy az ő bérlete is hamis. Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentés szerint a panaszos unokaöccsével (akitől ugyanaznap korábban az ellenőrök ugyanabban a megállóban elvették hamis bérletét) megkísérelte igénybe venni az M2-es metró utazás céljából. Az ellenőrök ekkor tartóztatták fel a panaszost és unokaöccsét és kérték a rendőrség intézkedését. A Testület megjegyzi, hogy a tömegközlekedési bérletszelvény magánokiratnak minősül, így alkalmas arra, hogy elkövessék vele a Btk. 345. §-ba ütköző jogellenes cselekményt.²

A Testület álláspontja szerint a leírt események felvetették annak a gyanúját, hogy a panaszos a helyszínen jogellenes cselekményt követ el. Ez az **Rtv. 13. §-a értelmében rendőri beavatkozást tett szükségessé, intézkedési kötelezettséget keletkeztetett a panaszossal szemben.**

² A bérlet magánokirati minőségéről lásd: OBH 5000/2002

3) A Testület ezt követően azt vizsgálta, hogy ennek az intézkedési kötelezettségnek a rendőrség miként tett eleget és ennek keretében a panaszos előállításának jogszerűségét is a vizsgálat tárgyává tette.

a) A Testület először azt vizsgálta, hogy megfelelő jogalap birtokában állították-e elő a panaszost a rendőrök.

A rendőrségi iratok szerint a panaszost az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján állították elő. A hivatkozott jogszabályhely szerint a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek. A fenti rendelkezés a rendőrnek nem biztosít mérlegelési lehetőséget, hanem tettenérés esetén kötelező jelleggel írja elő az intézkedés alá vont előállítását.

Sem az Rtv., sem a büntető anyagi, illetve eljárási szabályok nem tartalmazzák a „tettenérés” meghatározását, a Testületnek tehát szükséges elvégezni a fogalom elemzését ahhoz, hogy megítélhesse, jelen ügyben alappal hivatkozik-e a rendőrség a tettenérésre, mint kötelező előállítási okra.

A Btk. kommentárja szerint a bírói gyakorlat – a tetten ért tolvaj által az eltulajdonított dolog megtartása érdekében alkalmazott erőszak rabláskénti minősülése kapcsán – a tettenérés fogalmát tágan értelmezi, nem csak a cselekmény véghezvitele közbeni leleplezést érti rajta, hanem megállapíthatónak tartja akkor is, ha a bűncselekmény felfedezése a lopás befejezését jelentő elvétel után, de még az elvitel közben történik. Tettenérésnek minősül a lakásbetörés elkövetőjének a folyamatos üldözés utáni, akár a helyszíntől távoli elfogása is, ám a folyamatos üldözés megállapításának feltétele a helyszínről távozó tolvaj folyamatos szemmel tartása és megszakítás nélküli üldözése. Amennyiben a folyamatos üldözés megszakad, nem beszélhetünk tetten ért tolvajról (lásd: Dr. Belovics Ervin – Dr. Molnár Gábor – Dr. Sinku Pál: Büntetőjog. Különös rész. Harmadik, átdolgozott kiadás. HVG-Orac, Budapest, 2003, 587-588. o.).

A Be. szerint [127. § (3) bekezdés] a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni; ha erre nincs módja, a rendőrséget értesíteni. A Be. kommentárja is kiemeli, hogy nem csak az minősül tettenérésnek, ha az elkövető a cselekményt szemtanú jelenlétében hajtja végre, és őt a szemtanú elfogja, hanem az is, ha az elkövetőt akár a szemtanú, akár a szemtanú felhívása, vagy más körülmény (pl. riasztó észlelése) alapján a szemtanútól különböző személy üldözés során elfogja [Jakucs Tamás (szerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez, 262. o.].

Mind az anyagi, mind az eljárási törvényekhez fűzött kommentárból kiderül tehát, hogy a tettenérés megállapításához szükséges egyfajta folyamatosság, amely a cselekmény elkövetését az elfogással összekapcsolja. Ezért abban az esetben is, ha az Rtv. tettenérés fogalmát nem csupán a hatóság általi észlelés alapján induló intézkedésekre szorítjuk, szükséges, hogy a tetten ért személy mozgását, cselekvését – akár a szemtanúk, akár az értesítésre megjelenő rendőrök – végig kövessék a cselekmény elkövetésétől kezdve.

A tettenérés további, hasonló jelentőséggel bíró tartalmi elemét magyarázza a 13/2013. számú büntető elvi határozat (EBH2013. B.13.). A Kúriai magyarázata szerint a „Be. 127. § (3) bekezdése a bűnüldözésre jogosult hatóságnak nyújtott civil jogsegély, aminek lényege, hogy

az elkövetőt elfogó, visszatartó személy a hatósághoz képest helyzeti előnyben van, viszont törvényileg engedélyezett magatartása fejében sem lesz cselekménye hatósági, hanem megmarad magáncselekménynek. [...] Kétségtelen, hogy az elfogás, visszatartás fizikai ráhatást jelent, éppen ezért különösen vizsgálendő, hogy az irányadó tényállás szerinti történések azokon a kereteken belül maradnak-e, amelyeket a jogalkotó a Be. 127. § (3) bekezdése esetében meghatároz. A tettenérés feltételezi a bűncselekmény észlelését; és ahhoz képest a cselekményt éppen elkövetőnek, az éppen eltávozó elkövetőnek, és az eltávozó elkövető üldözésből való elfogását, ekként visszatartását. Tettenérés alatt értendő, ha a cselekmény az adott személy – a tettenérő – szeme láttára, észlelése mellett történik; olyan fizikai közelségben, amikor reális lehetősége van az elkövetéshez férni, az elkövetőt elérni, az elkövető után eredni. Mindez a forró nyom, az időveszteség nélküli üldözés lehetősége; és éppen ezen alapul a társadalmi elismertsége.”

A Kúria fenti magyarázata alapján megállapítható, hogy a tettenérésnek a folyamatosság, a megszakítás nélküliség mellett szükségszerű eleme az is, hogy annak keretében sor kerüljön az elkövető fizikai ráhatással történő üldözésére, elfogására, visszatartására. Amennyiben az elkövető fentiek szerint leírt nyomon követhetősége megszakad, vagy ha vele szemben nem kerül sor – jellemzően fizikai ráhatással – üldözésre, visszatartásra, úgy tettenérésről nem beszélhetünk.

Minthogy az előállítás az egyik legsúlyosabb jogkorlátozással járó intézkedés, amelyre az Rtv. lehetőséget biztosít a rendőr számára, a Testület álláspontja szerint az ezen intézkedésekre irányadó rendelkezéseket – az Rtv. 2. §-ában foglalt, az emberi méltóság és általánosságban az emberi jogok védelmével kapcsolatos rendőrségi kötelezettség minél teljesebb érvényesülése érdekében – megszorítóan kell értelmezni, és különös gondossággal kell értékelni, hogy megvalósulnak-e azok a körülmények, amelyeket az Rtv. a 33. § (1) bekezdése szerinti – azaz mérlegelés nélkül kötelező – szabadságelvonás feltételeként a törvény megfogalmaz.

A Testület az eset ennek megfelelő értékelése alapján úgy ítélte meg, hogy a panaszos vonatkozásában a tettenérés megvalósult, mivel az intézkedést kérő személy visszatartotta a személyeket, illetve a rendőrség kiérkezéséig szemmel kísérte az eseményeket, tehát a rendőrség megfelelő jogalappal alkalmazta a tettenérésen alapuló Rtv. 33. § (1) bekezdése szerinti – azaz mérlegelés nélkül kötelező – szabadságelvonást.

Mindezek alapján a panaszos előállítása megfelelő jogalappal történt, ezért az nem sértette a panaszos személyi szabadsághoz való jogát.

b) A Testület ezt követően vizsgálta, hogy az előállítás időtartama megfelelt-e az Rtv. 15. § szerinti arányosság követelményének.

Az Rtv. 15. § szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Az arányosság követelményének a Testület álláspontja szerint elvi élel kell érvényesülnie a rendőrség minden eljárása során.

Az előállítás időtartamával kapcsolatban az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdése azt tartalmazza, hogy a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja.

Jelen ügyben az előállítás időtartamáról szóló igazolás szerint a panaszos előállítása 2014. július 25-én 20 órától 2014. július 26. 1 óra 45 percig tartott.

A Testület vizsgálta, hogy ez alatt az időtartam alatt milyen eljárási cselekményeket foganatosítottak a panaszossal szemben, ami megalapozhatja az előállítás időtartamát.

A panaszos a bejelentéséről felvett jegyzőkönyvben úgy nyilatkozott, hogy csak kihallgatást foganatosítottak vele szemben. A rendőrség semmilyen érdemi magyarázattal nem szolgált arra nézve, hogy a panaszos előállítása alatt milyen egyéb eljárási cselekményeket végeztek. A panaszos bérletének lefoglalására az előállítás végeztével 1 óra 50 perc és 1 óra 53 perc között került sor. Gy. P. r. alez. a Testület megkeresésére adott válaszát, miszerint a bérlet lefoglalásán túl egyéb eljárási cselekmények időpontjait nem áll módjában megadni, mivel az ügy áttételre került az V. kerületi kapitányságra, a Testület nem fogadja el és akként értékeli, hogy a rendőrség nem szolgált megalapozott, alátámasztott válasszal azon kérdésre, hogy milyen cselekményeket foganatosítottak. Mindezért a Testület nem látta megalapozottnak az előállítás időtartamát, ugyanis érdemi eljárási cselekményekről a rendőrség nem tudott számot adni az előállítás ideje alatt.

A Testület álláspontja szerint egyértelműen megállapítást nyert azon tény, a panaszos valamint Gy. P. r. alezredes nyilatkozata, az előállításról és a lefoglalásról készült iratok alapján hogy a panaszos az intézkedés alatt végig a BRFK (...) kerületi kapitányságán tartózkodott. Az előállítás alatt a kapitányság alternatív előállító helyiségében kapott elhelyezést, majd az előállítást követően a lefoglalás is a BRFK (...) kerületi kapitányságának épületében történt.

Mivel tehát a panaszos a BRFK (...) kerületi Rendőrkapitányságán tartózkodott, az előállítást a BRFK Rendőrkapitánysága foganatosította tudomással kellett bírnia a BRFK Rendőrkapitányságnak arról, hogy a panaszossal szemben milyen eljárási cselekményeket foganatosítanak, hogy mi történik a panaszossal, mivel fogva tartásáért is BRFK Rendőrkapitányság felelt.

Ebből a szempontból teljesen irreleváns az, hogy a panaszossal szemben megindult büntetőeljárás áttételre került a BRFK (...) kerületi Rendőrkapitányságára, így Gy. P. alezredes azon kitérő válasza - amit a Testület megkeresésére adott - hogy a foganatosított eljárási cselekményeket nem áll módjában közölni alaptalan.

Mivel a rendőrség nem adott megalapozott választ arra, hogy mi indokolta a panaszos 5 óra 45 perc időtartamú előállítását, milyen érdemi eljárási cselekményeket folytattak le ezen időtartam alatt, ezért a Testület álláspontja szerint az előállítás időtartama sértette a panaszos személyi szabadsághoz való jogát.

4) A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrség nem értesítette ki az általa kért személyt, valamint hogy nem vehette be gyógyszereit.

A rendőrség csatolta a panaszos előállítás során tett nyilatkozatait, amiben nem kérte személy kiértékelését, illetve betegségről, egészségügyi vagy egyéb állapotból adódó különleges igényről nem számolt be. A panaszos a nyilatkozatot aláírásával hitelesítette. A panaszos panaszbejelentéséről felvett jegyzőkönyvben illetve panasz kiegészítésében nem nyilatkozott olyan körülményről, miszerint az általa kitöltött és aláírt nyilatkozat nem valós akaratát tükrözte volna, pl.: előre kitöltött nyilatkozatot írtak vele alá, kényszerítették arra, hogy aláírja a nyilatkozatot.

Mindezek alapján a Testület megállapította, hogy a panaszos által jelen pontban sérelmezett kiértékelésről, illetve egészségügyi állapotból adódó különleges igényről a rendőrség írásban nyilatkoztatta a panaszost, aki nem jelzett ilyen igényeket. A Testület elfogadta a rendőrség által a Testület rendelkezésére bocsátott okiratokat, amelyek szerint nem fordult a fentebb megjelölt igényekkel a rendőrség felé a panaszos. A fentiek alapján a Testület nem vizsgálta a továbbiakban a panaszos által jelen pontban sérelmezett cselekmények elmaradását.

Mindezek alapján a Testület a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét az általa kért személy kiértékelését illetően illetve emberi méltósághoz való jogának sérelmét a gyógyszereinek be nem vétele miatt nem állapította meg.

5) A panaszos sérelmezte, hogy az előállítás során bekísérték egy belső helyiségbe, ahol azt kérték vetközzön le, a ruháját átnézték és mindent elvették tőle.

A rendőrségi iratok tanúsága szerint a panaszossal szemben ruházatátvizsgálásra került a sor, melyet vele azonos nemű személy végzett. A ruházatátvizsgálás célja a támadásra és önkárosításra alkalmas eszközök, valamint az előállító helyiségben magánál nem tartható tárgyak, eszközök kiszűrése, feltalálása volt.

Az Rtv. 31. § (1) bekezdése szerint, akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvesszély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.

A Testület álláspontja szerint a panaszossal szemben foganatosított ruházatátvizsgálást megfelelő joggal hajtották végre, ezért ez nem sértette a panaszos emberi méltósághoz való jogát.

6) A panaszos sérelmezte a tájékoztatás elmaradását. Ezzel összefüggésben a Testület az alábbiakat állapította meg:

Az Rtv. 20. § (2) bekezdés szabályozza a rendőri intézkedés alakítását, amely szerint „a rendőr az intézkedés megkezdése előtt - ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor - köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és előterjesztésére nyitva álló határidőről.”

A Szolgálati Szabályzat 5. § (1) bekezdése tovább pontosítja az Rtv-ben meghatározottakat. Eszerint „az intézkedést a rendőr - az Rtv. 20. § (2) bekezdésének első mondatában meghatározottak közlését megelőzően - a napszagnak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha a rendőr egyenruhát visel, tisztelegéssel kezdi meg. A polgári ruhában intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát és azonosító jelvényét felmutatja.”

A panaszos panasz kiegészítésében úgy nyilatkozott, hogy az intézkedés elején a rendőrök földre tájékoztatták őt, miszerint csak egy órát fog igénybe venni az eljárás valamint arról is tájékoztatta a rendőrséget, hogy beteg hozzátartozója várja otthon.

A Testület a panaszos által előadottakkal összefüggésben megjegyzi, hogy az előállítás hosszabb időtartama nem az elfogást végrehajtó rendőrök, hanem az előállítást foganatosító rendőrkapitányság terhére értékelendő, amit jelen állásfoglalás II. rész 3) pontjában vizsgált, és ezzel összefüggésben alapjogsérelmet állapított meg. Mindezek alapján az elfogást végrehajtó rendőrök esetleges olyan tartalmú tájékoztatását, hogy meddig fog tartani az előállítás a Testület külön nem értékelte.

A rendőrségi iratok tanúsága szerint az elfogáskor az intézkedő rendőrök a jogszabályokban szabályozott tájékoztatásokat a panaszos jogairól-kötelezettségeiről, jogorvoslati jogáról, panaszjogáról, védelemhez való jogártól megkapta. Az előállítás foganatosításakor a panaszos által aláírt nyilatkozat, igazolás szintén tanúsítja a jogszabályoknak megfelelő tájékoztatás megtörténtét. A rendőrség mellékelte és a Testület jelen állásfoglalás II. rész 4) és 5) pontjaiban ismertette az előzőekben említett iratokat.

A Testület a rendelkezésre álló iratok alapján úgy döntött, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga a tájékoztatás miatt nem sérült.

7) A panaszos beadványában sérelmezte az eljáró rendőrök hangnemét és bánásmódját.

A rendőrök magatartásával kapcsolatban a Testület felhívja a figyelmet az Rtv. 2. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésekre. Az Rtv. 2. §-a (1) bekezdésének második mondata szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait. Az intézkedő rendőröktől – mint a közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjaitól – minden esetben elvárható az udvarias és kulturált fellépés. Az említett rendelkezés alapján a Testület hangsúlyozza, hogy a rendőrökre, mint a közhatalom képviselőire különös súllyal nehezedik az emberi méltóság, és az emberi jogok tiszteletben tartásának kötelezettsége, ezért minden körülmények között elvárható a tisztességes, az általa képviselt közfeladat mértékéhez méltó, a másik személy emberi méltóságát mindenkor szem előtt tartó viselkedés és hangnem.

A Testület ezzel kapcsolatban szükségesnek tartja kiemelni a Magyar Köztársaság Rendőrségének Etikai Kódexét, amelynek 1. pontja előírja: a rendőr „önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie.” Az 5. pont szerint: „a rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit (...) indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz (...) megalázó bánásmódot és ezt másoktól sem tűri el.” A 7. pont utolsó mondata szerint „tudatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős.”

A Testület továbbá jelen esetben is irányadónak tartja a korábbi állásfoglalásaiban [lásd pl. a 65/2008. (VIII. 18.) sz. állásfoglalás indokolása II. részének 3. pontját] megfogalmazottakat, miszerint „a rendőri hivatást választóktól, főleg az Rtv.-ben is szereplő szolgálati feladatok ellátása során – ezen belül is első sorban akkor, amikor intézkedés közben az állampolgárokkal közvetlen kapcsolatba kerülnek – más állampolgárokénál magasabb erkölcsi tartás, fokozottabb türelmesség és tolerancia, körültekintő és mások számára példaértékű viselkedés várható el. Mindez adódik az Rtv. azon rendelkezéseiből, amelyek kiemelkedő közhatalmi jogosítványokkal ruházzák fel a rendőröket, így az államszervezetten belül kitüntetett pozícióba helyezve őket. Ezzel arányosan azonban az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat szigorúbb követelményeket is támaszt velük szemben, és az ezeknek való megfelelést maradéktalanul megköveteli, a számonkérhetőség lehetőségeit is megteremtve.”

A panaszos beadványában előadta, hogy sérelmezi az eljáró rendőrök hangnemét. Az előállításakor azt mondta neki az őt fogva tartó személy, hogy ha kussolnak, akkor szól az érdekükben. A foglár gúnyosan undokul beszélt vele letegezve, és azt mondta, hogy ha kussol, akkor nem lesz baj. Durván letegezve mondta, hogy feküdjön le a szivacsra és aludjon. A panaszos szerint felháborító és gusztustalan, ahogy vele bántak.

A Testület rendelkezésére álló rendőrségi iratokban Gy. P. r. alez. úgy nyilatkozott, hogy nem áll módjában nyilatkozni a hangnem és bánásmóddal kapcsolatosan, mivel nem tudta nyilatkoztatni az intézkedő rendőröket. A Testület számára semmilyen nyilatkozat, irat, bizonyíték nem lelhető fel, ami cáfolná a panaszos által előadottakat. A rendőrség a Testület felhívása ellenére nem nyilatkoztatta a fogdán az előállítás idején tartózkodó rendőröket, nem nyilatkoztatta és hívta fel jelentéstételre D. N. r. fhdgy.-t, aki az előállításról kiállított igazolás tanúsága szerint a panaszos fogva tartásáért felelős személy volt.

Az előzőekben kifejtett kiemelkedő közhatalmi jogosítványaiból, az államszervezetten belüli kitüntetett pozíciójából adódóan, a rendőrségtől elvárt szigorúbb követelményeket és a számon kérhetőség lehetőségét figyelembe véve a rendőrség hallgatását a panaszossal szembeni hangnem-bánásmódot illetően a Testület a rendőrség terhére értékelte és a panaszos által leírt történeti tényállást fogadta el.

A Testület álláspontja szerint a rendőrség által alkalmazott hangnem és bánásmód sértette a panaszos emberi méltóságához való jogát.

IV.

A Testület a büntetőeljárással kapcsolatos panaszok és a panaszos unokaöccsével szemben foganatosított rendőri intézkedés vonatkozásában hatáskörének hiányát volt kénytelen megállapítani. Az Rtv. 13. § alapján a rendőrségnek intézkedési kötelezettsége keletkezett a panaszossal szemben. A panaszos előállítása megfelelő joggal történt, ezért az nem sértette a panaszos személyi szabadsághoz való jogát. Mivel a rendőrség nem adott megalapozott választ arra, hogy mi indokolta a panaszos 5 óra 45 perc időtartamú előállítását, milyen érdemi eljárási cselekményeket folytattak le ezen időtartam alatt, a Testület álláspontja szerint az előállítás időtartama sértette a panaszos személyi szabadsághoz való jogát. A Testület a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét az általa kért személy kiértesítését illetően illetve emberi méltóságához való jogának sérelmét a gyógyszerreinek be nem vétele miatt nem állapította meg. A Testület álláspontja szerint a panaszossal szemben foganatosított ruházata vizsgálatát megfelelő joggal hajtották végre, ezért ez nem sértette a panaszos emberi méltóságához való jogát. A Testület a rendelkezésre álló iratok alapján úgy

döntött, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga a tájékoztatás miatt nem sérült. A Testület álláspontja szerint a rendőrség által alkalmazott hangnem és bánásmód sértette a panaszos emberi méltósághoz való jogát.

A megvalósult alapjogsértés a Testület megítélése szerint elérte a súlyosság azon fokát, amely indokoltá tette a panasz és az állásfoglalás megküldését az országos rendőrfőkapitánynak, ezért a Testület az Rtv. 93. §-ának (6) bekezdése szerint a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2015. június 25.

Dr. Lukács Tamás
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Wildner Domonkos
testületi tag

Dr. Cservák Csaba
előadó testületi tag

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZBÍZTOSÁG